

5. Néhány egyéb Ruhr-vidéki turisztikai vonzerő az ipari örökségre építve

Az 53 város konglomerátumából álló régió 2010-ben a „Ruhr 2010, Essen a Ruhr-vidékért” címszó alatt szövetkezett a kultúra nevében. Hihetetlenül gazdag programmal, óriási kulturális beruházásokkal igyekeztek elérni, hogy ne csak most, de az elkövetkezendő évtizedekben is Európa egyik legizgalmasabb kulturális célpontjává váljon az a vidék, amelyet nem is olyan régen poros szénbányák, salakhegyeket létrehozó kocszólók és füstökádó vasgyárak jellemeztek. Az egykori gigantikus ipari létesítmények jelentős része kulturális és szabadidős helyszínné alakult át. Ilyen például az UNESCO világörökséggé nyilvánított esseni Zeche Zollverein kohókomplexuma, a város egyik fő látványossága, vagy a Duisburg Nord Park.

Essenből a kultúra és a kikapcsolódás fellegvára lett, a művészet és a kreativitás jegyében szervezi programjait. Az említett komplexumban hozták létre többek között a Designcentert, sok jelentős intézménnyel együtt. A zöldterület teljes kiépítése most fejeződik be. Igazi „érzelmi kombinátok” alakultak ki itt.

A német vasipar egykori fellegvárában, a Ruhr-vidéken ma 1000 ipari műemlék, 200 múzeum, 100 kulturális központ, 120 színház és majd ennyi koncerthelyszín található. Erre alapozva évente több száz fesztivállal, ünnepi programmal várják a látogatókat.

Duisburg a Kultúrkikötő nevet viseli,

rengeteg tartalmas információt kínálva a Rajna történelméből az ókortól napjainkig.

A német kulturális „főváros”, a Ruhr-vidék már 2010 első négy hónapjában annyi látogatót fogadott, mint amennyit eredetileg csak az egész évre vártak. Találkozáskor *Fritz Pleitgen*, a Ruhr 2010 irányítója örömmel jelentette be, a közönség száma minden várakozást felülmúlt, és mintegy fél év alatt elérte a két és fél milliót. Elmondta, elsősorban annak tudja be a nagy sikert, hogy a régió lakói a magukénak érzik a rendezvényeket, azokat nem csak tömegesen látogatják, hanem sokan és sokféleképpen önkéntesként is segítik azokat. A programsorozat fogadtatása is mutatja, a kultúra immár ezen az egykori iparvidéken sem számít luxusnak, hanem az emberek természetes szüksége, közös ügye.

A programigazgató időszerűnek látta, hogy felvesse: merre tovább, ha vége lesz az Európai Kulturális Fővárosa évnek? Nézete szerint a sikeres eseménysorozattal annyi tapasztalatot szereztek, hogy azokat feltétlenül hasznosítani kell valami más nagyszabású rendezvénnyel, amellyel a Ruhr-vidéket képviselhetik az ország és az egész világ előtt.

6. A tanulmányút fontosabb tanulságai, Miskolcon is alkalmazható tapasztalatai

A Ruhr-vidéken látottak és hallottak összehasonlítása Miskolc és vonzáskörzete ez irányú eddigi tapasztalataival, számos tanul-

ságul szolgál. Ezek közül az alábbiak különösen érdemesek kiemelésre:

- Egy térségben a nehézipari örökség szellemi, tárgyi hagyatéka a területfejlesztés több kiugró lehetőségére kínálhat és adhat alkalmat. Ennek gyakorlati hasznosítása elsősorban az adott vezetők, döntéshozók szemléletének korszerűségén, pragmatikus cselekvőkészségén múlik. Hazánkban és régióinkban, Miskolcon ez eddig sajnos hiányzott. Az ez irányú civil kezdeményezések nagyobb részt hatástalanok voltak, amelynek következtében óriási anyagi és mentális veszteségek érték és érik a térséget.
- A nehézipar örökségének feldolgozása és hasznosítása olyan nagyságrendű feladat, amely meghaladja a város és a megye anyagi és szervező erejét. Amennyiben Miskolc Önkormányzata előtt ez a téma a jövőben konstruktív formában napirendre kerül, úgy mindenképpen a kormányzattal és az érintett vállalkozókkal közösen kidolgozott projekt keretében, erre létrehozott alkalmas szakmai szervezet vagy csoport, pl. alapítvány közreműködésével lehet a feladatnak eleget tenni.
- Miskolcon és Ózdon az eddig e témában civil szervezetek és vállalkozók, valamint a Bay-Logi Kutatóintézet által kidolgozott tanulmányok, javaslatok alkalmas kiinduló dokumentumok lehetnek egy Ruhr-vidéki jellegű szerkezetátalakítás helyi beindításához.

Drótos László

IV. Fazola-napok

2010-ben már negyedik alkalommal mondhattuk, hogy „ha szeptember, akkor Miskolcon Fazola-napok”. A város bányászai, erdészei és kohászai összefogásával és a felsőháromi Kohászati Múzeum főszervezésével ismét nagyszerű szakmai és kulturális élményekben volt részük azon érdeklődőknek, akik szeptember 17–19-én részt vettek a már hagyományosnak mondható rendezvény programjaiban.

A Fazola-napok szervezői most is nagy igényességgel állították össze a programokat, melyekben a selmeczi szellemiség – a barátság, a szakmaszeretet kigugázó ereje, a meghitt családi légkör – kellemes és

örömteli találkozást biztosítottak szakmáink képviselőinek, egyben vendégmarasztaló élményeket nyújtottak minden korosztályú résztvevő számára.

A háromnapos programsorozat „behátrángozó” reklámját szeptember 17-én, pénteken reggel a Szinva-terazon népes érdeklődő körében szorgoskodó népi iparművész díszműkovács Nics-házaspár üllőjének csengő hangja adta.

Az előbb a munka, aztán a szórakozás elvének betartásával a már megszokottak szerint a rendezvény megnyitó programja a tudományos konferencia volt, melyet ez évben a Miskolci Egyetem Műszaki Földtu-

dományi Kara rendezett, „Energia és Környezet 2010” témakörrel. A témakör és az előadások telitalálatnak bizonyultak. A Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Székháza dísztermének ajtajára már a kezdést megelőző percekben nyugodtan ki lehetett volna tenni a „megtelt” táblát, oly nagy volt az érdeklődés. Aki eljött, nem csalódott.

Dr. Lakatos István akadémikus, az Akadémia helyi területi szervezet elnöke és a konferencia első részének levezető elnöke megnyitó beszédét követően *dr. Patkó Gyula*, a Miskolci Egyetem rektora köszöntötte a konferencia résztvevőit, majd *dr.*

Kovács Ferenc egyetemi tanár, akadémikus „Igények és lehetőségek az energiaellátásban a XXI. században”, dr. Gyulai Iván ökológus, az Ökológiai Intézet Fenntartható Fejlődésért Alapítvány igazgatója „Biomassza korunk „aranyláza”, dr. Csőke Barnabás egyetemi tanár, intézetigazgató „Hulladékból energia”, Lukács Péter PhD okl. kohómérnök, az ISD Dunaferri Zrt. stratégiai-műszaki vezérigazgató-helyettese „CO₂ kibocsátás csökkentése és az általa vert hullámok” címmel tartottak előadást.

A konferencia második részében dr. Tihanyi László egyetemi tanár, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar dékánja elnökletével két előadás hangzott el, dr. Jung László c. egyetemi docens, az EGERERDŐ Zrt. vezérigazgatója „Fenntartható erdőgazdálkodás szerepe a magyar energiapolitikában”, illetve Korózs András okl. kohómérnök, a MIHŐ Kft. ügyvezető igazgatója, „A zöldenergia belépése a miskolci távhőszolgáltatásba” témakörökben.

A koradélutáni órákra a felsőháromi Kohászati Múzeum szervezett programot. A múzeum fennállásának 50. évfordulójára az épületkülső és a telekkörnyezet teljes felújításának befejezésekként Kóczyánné dr. Szentpéteri Erzsébet, a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum főigazgatója ünnepélyes keretek között – az L-DUPLEX PIVÓ Kft. által készített vasöntvény cégtábla leleplezésével – vette át a külsőleg megszépült objektumot.

Az évforduló tiszteletére „50 év, 50 kép” címmel időszaki kiállítás nyílt. A megnyitó ünnepség résztvevőit Porkoláb László múzeumigazgató üdvözölte, majd Káli Sándor, Miskolc város polgármestere mondott köszöntőt. A kiállítást dr. Tolnay Lajos, az OMBKE tiszteletbeli elnöke, a diósgyőri kohászat egykori vezérigazgatója nyitotta meg. A testvérmúzeum, az Öntödei Múzeum részéről dr. Lengyelné Kiss Katalin igazgató ajándékkal kedveskedett.

A félévszázados jubileum alkalmából a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum részéről Kóczyánné dr. Szentpéteri Erzsébet főigazgató, Porkoláb László igazgató, az OMBKE nevében dr. Nagy Lajos elnök és dr. Nyitray Dániel helyi egyesületi vezető a múzeum épületén lévő emléktáblához koszorút helyezett el.

A délelőtti és a délutáni programokat igen lényeges és kedves események egészítették ki. A tudományos konferenciát megelőzően az ISD Dunaferri Zrt. és a Miskolci Egyetem között Lukács Péter PhD

stratégiai műszaki-vezérigazgatóhelyettes, Serhij Klyuchkin humánerőforrás vezérigazgató-helyettes és dr. Patkó Gyula rektor, dr. Gácsai Zoltán, a Műszaki Anyagtudományi Kar dékánja, a múzeumi program keretében pedig a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata és az OMBKE között Káli Sándor polgármester és dr. Nagy Lajos az egyesület elnöke együttműködési megállapodást írt alá.

A szervezők gondoskodtak arról, hogy a nap hátralévő részében az egész napos „fáradtságos” munkát a vidám hangulat váltsa fel. A vasgyári városrészben lévő Bartók Béla Művelődési Házban este 7 órakor kezdődött az „ökumenikus” szakestély. Hogy ez a teljes valóságában érvényre is jusson a mintegy 150 fő erdész, bányász, kohász résztvevő a szakestélyt levezető funkcionáriusaként három presidentet választott Markó István nyugalmazott bányamérnök, Hulják Péter erdőmérnök, a telkibányai erdészet igazgatója és dr. Márkus Róbert kohómérnök, egyetemi adjunktus személyében. Az elnökség az est majordomusának dr. Nyitray Dániel kohómérnököt, cantus praesensnek Törő György bányamérnököt kérte fel. A komolyphóhár dr. Nagy Lajos bányamérnök, egyesületünk egy hete megválasztott új elnökére hárult.

Az elnökség által nagy összhangban irányított szakestélyen felváltva hangzottak el a kedves selmeci nóták és a hangulatot szinten tartó humoros történetek.

A szakmák himnuszának eléneklése

csak a rendezvény hivatalos részének a végét jelentette, Varga Lajos „öreg” acélgyártó barátunk tangóharmonikájával létrehozta és közel éjfélig egyben tartotta azt a kritikus tömeget, melynek közepéből csak az egymást követő magyar nóták instrumentális zenei kíséretének hangfoszlányai szűrődhettek ki.

Szombaton, szeptember 19-én a szabadtéri programok megkezdéséhez az égiek is velünk voltak. A több napos eső a kezdés előtt egy órával elállt. A Nap is kíváncsian leskelődött a felhők mögül és adott bátorító hitet a rendezőknek, megnyugtató bizalmat a kockázatos korán érkezőknek.

Az erdei kisvonattal – ezen a napon Fazola-vonattal – érkező Percesi Bányász Fúvósnakar és a kisiskolások vidám serege már a korábbi Fazola-napok önfeléd hangulatát idézte vissza.

A vadászkiütösök, a klopacska és a kohóharang jelzésére az újmassai kohótérre összegyűlt bányászokat, erdészeket, kohászokat és az érdeklődő vendégeket – a Percesi Bányász Fúvósnakar intonálásával a három szakma himnuszait meghallgatva – Porkoláb László múzeumigazgató megnyitó szavai után Káli Sándor polgármester köszöntötte, dr. Nagy Lajos egyesületi elnök és Zay Adorján, az ÉSZAKERDŐ Zrt. vezérigazgatója pedig méltatta a rendezvényt (1. kép).

A kialakult hagyomány szerint ez évben is Miskolc város vezetése, az Országos Erdész Egyesület, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, a Magyar Mér-

■ 1. kép. Elnöki megnyitó

női Kamara, a Vasas Szakszervezet, valamint az MMKM Kohászati Múzeuma helyezte el az emlékezés koszorúit a diósgyőri kohászok kopjafáján.

A nap kiemelkedő eseményét, a műemlékkohó „megcsapolását” és az azt megelőző tiszteletbeli kohászavatást sokan várták. A Perecesi Bányász Fúvózenekar vídám egyveleg műsora adott lehetőséget az avatási kellékek színpadi előkészítésére. A tárgyi díszletek rendeződését követően dr. Nyitrai Dániel, a ceremónia levezetője sorban szólította segédeit, *Pivarcsik Lászlót*, az L-DUPLEX PIVÓ Kft. igazgatóját és az általa vezetett kórust, dr. Gácsi Zoltán dékán urat, *dr. Dúl Jenő* egyetemi docens urat, és *dr. Kiss László* címzetes docens urat, az avató bizottság tagjait, *Balikó László* urat, a Rotary Club Miskolc exkincstárnokát, tiszteletbeli kohászt mint keresztapát és természetesen az avatandót, *Holló Csaba* építőmérnök urat, a Magyar Mérnöki Kamara alelnökét (2. kép).

A ceremóniamester szigorú kérdéseire jelölt válaszát a bizottság példásnak és kimerítőnek ítélte, így nem volt akadálya a keresztelővel egybekötött avatásnak. A jelölt a Balikó László keresztapától kapott „fehér szakáll” alias névvel és Gambrinus itálával való alapos meglocsolással illetve szervezetének egy kiadós belső atmoszférájával jutott túl az elméleti rész megpróbáltatásain. Az avató társak köszöntése után a tiszteletbeli kohász keresztapja, továbbá a vizsgabizottság utasítására – a szükséges védőeszközök felvételét követően – szakavatott kohász egyetemi hallgatók segítségével elvégezte első szakmai gyakorlati feladatát, elindította a műemlékkohó csapolását.

A vaskohó, csapolás, napjainkban is olyan szavak, melyeknek hallatán felcsillannak a térségben élők szemei, egyrészt őseik szakmája iránti kíváncsiságból, másrészt nosztalgiából. Így volt ez kint a kohótéren a csapolást váró, a csapolást figyelők körében is. Egyeseket a látvány halmozott el minden széppel, amit e szakma a kívüllónak adhatott, másokat, akik művelői voltak e szakmának egykoron a bátorságra, a hősiesség helytállásra, a ki nem törölhető szakmaszeretetre emlékeztetett.

A délelőtti kötött program után, délután az önfelelt szakmai és kulturális szórakozás vette át a szerepet. Akik a kohótéren lévő Massa Múzeum épületébe látogattak el, nem csak a Garadna- és Szinvavölgy XVIII. és XIX. századi kohászkodásának emlékeivel ismerkedhettek meg, hanem a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közalapítvány Kutatóintézetének igazgatója, *dr. Pungor András* és munkatársai által bemutatott nanotechnika világába is betekintést nyerhettek.

Az anyagi mikrovilágot vallató és megjelenítő technika mellett *Hajdú Béla*, az ALBERA '97 Kft. ügyvezető igazgatója segítségével lehetőség volt a műszaki gyakorlatban alkalmazott modern anyagvizsgáló módszerekkel (ultrahang és felületi repedést feltáró vizsgálatok gyakorlatával, izotópos vizsgálatok technikai eszközeivel) is megismerkedni.

A modern technika mellett az ősi szakmák bemutatása is gazdag kínálatot nyújtott. A X. jubileumi Fazola díszműkovácsverseny kovácsai a kötelező feladatokon túl is igazi versenyhangulattal (időre kovácsolás) láncolták magukhoz a kíváncsi nézőket (3. kép). A vízikerekes kovácsműhely

minden egész órában szinte átrendezte a tér látogatói létszámeloszlását. Mindenki látni akarta az ősi berendezés működését, aminek technikai korlátai *Nics László* népi iparművész díszműkovács szakmai ismeretei mellett szinte nem voltak. Aki eltelt a kovácsmesterség szépségeivel az megismerkedhetett egy másik alakítási eljárással, a hengerlés tudományával. *Tokodi Géza* és *Molnár Ferenc* hengerész szakemberek egy mini hengerállvány működtetésével a rúdtermékek hengerlési technikáját tárták az érdeklődők elé. Nem mindennapi élményben volt részük azoknak, akik a kohó feletti tisztásra látogattak. Az egykori kohótelep-előkészítő téren *Thiele Ádám*, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem hallgatója igazi kora középkori bucagyártó telepet épített. Erre az alkalomra korhű öltözetet öltött magára és az ősi berendezésben helyben pörkölt érből szakmai előadás és filmetítés kíséretében kovácsolható bucát állított elő (4. kép).

A Fazola-napokon már hagyomány az erdészek részvétele. A kohó feletti tisztáson *Rencsiné Ágh Márta* erdőmérnök, az ÉSZAKERDŐ Zrt. osztályvezetője és munkatársai erdei iskola keretében ismertették meg minden korosztállyal a Bükk hegység növény- és állatvilágát, játékos foglalkozásokkal hívták fel a figyelmet az erdő, a természet szeretetére, megóvására.

Az elmélyültebb tudást, szakmai beszélgetést igénylőknek sem maradt a rendezvényt kapcsolatosan hiányérzetük. Míg *Holló Csaba*, a Magyar Mérnöki Kamara alelnöke és *Drótos László* nyugalmazott gyárigazgató előadásaikban a lokális ipartörténeti emlékek megmentésére hívták fel a figyelmet, addig *Bartus Ferenc* nyugal-

■ 2. kép. Holló Csaba tiszteletbeli kohásszá avatása

■ 3. kép. A díszműkovácsverseny résztvevői

■ 4. kép. Salakolás a bucakemencéből

mazott diósgyőri kohóigépez vezető közel félévszázados szakmai elményeit osztotta meg a köré sereglő anyag- és földtudományi kari hallgatókkal.

Miközben a műszaki érdeklődésű látogatók elmélyültek a technikai látványosságokban, addig a művészetet kedvelő gyerekek *Gulya István* főmuzeológus és *Ágoston Katalin* szervező, továbbá *Nyitray Viktória* rajztanár vezetésével játékos múzeum-pedagógiai foglalkozásba, rajzversenybe kapcsolódhattak be, vagy *Alföldi Lászlóné* ko-reográfus, dramaturg szervezésével a Pécsi

Sándor Guruló Színház amatőr fiataljainak musical-egyveleg előadását, a miskolci iskolák modern táncműsorait, a Diósgyőri Kertbarátok Köre kórusát hallgathatták.

A rendezvény harmadik napján is kegyes volt hozzánk az időjárás. Az eső a programok kezdésére elállt, a kilátogató érdeklődők a tartalmasabbnál tartalmasabb szakmai és kulturális élmények részesei lehettek. A X. Fazola díszműkovácsverseny résztvevői a finisbe érkeve is tudtak időt szakítani a humoros, játékos bemutatókra. Thiele Ádám is új oldaláról mu-

tatkozott be, a damaszkuszi acélpengék kovácsolási fortélyait magyarázta gyakorlati bemutatóval egybekötve. A Gábor Áron Szakközépiskola és Művészeti Középiskola, a Diósgyőr-Vasgyári Szakképző Iskola díszműkovács, ötvös, keramikus szakos diákjai, a Fügedi Márta Népművészeti Egyesület iparművészei a kismesterségek bemutatásával színesítették a rendezvény szakmai kínálatát.

A napi kulturális eseményekben ezen a napon is színvonalas műsorral rukkolt ki a *Csantavéri Tünde* vezette Kreatív Táncstúdió, a Guruló Színház fiatal énekesei, új szint jelentett a Diósgyőri Vasas Vegyeskórus nívós hangversenye, fergeteges siker aratott a Fazola-napok záró műsora, a Holló és a többi madár „banda” modern zenekari hangversenye.

Összességben talán a IV. Fazola-napok bizonyították a legjobban, hogy a bányászatnak, kohászatnak a városban ma is vonzó, nosztalgikus jelentősége van, az erdő, a természet szeretete az itt élők lételeme. A három szakma összefogásával a három napon a kedvezőtlen időjárás ellenére is közel 2000 kiránduló látogató, a műszaki szakmák iránt érdeklődő, az ország különböző részeiből ideseregülő bányász, kohász, erdész szakember vett részt a tudományos előadásokon, az interaktív technikai bemutatókon, a selmeci hagyományokat ápoló baráti összejöveteleken.

Dr. Böhm – Porkoláb – Dr. Nyitray

Tájékoztató az MTA Metallurgiai Bizottságának 2010. november 23-i üléséről

Az MTA Metallurgiai Bizottsága 2010. november 23-án az MVAE székházában tartotta ülését. Az ülés napirendje a következő volt:

1. *A vörösiszap hasznosítási lehetőségeiről*
Előadó: *Szépvolgyi János*, az MTA KKK Anyag- és Környezetkémiai Intézetének igazgatója
Felkért hozzászóló: *Kunhalmi Gábor*, a Kassai Egyetem nyugalmazott tanára
2. *Az acélipar fenntarthatósága, különös tekintettel a klíma- és környezetvédelemre*
Előadó: *Marczis Gáborné*, az MVAE igazgatója

3. *Aktuális környezetvédelmi feladatok a hazai öntészetben.* Előadók: *Sohajda József* és *Stokker Kálmán*, Magyar Öntészeti Szövetség

A legnagyobb érdeklődést érthetően az 1. napirendi pont váltotta ki. Szépvolgyi János – akinek intézete korábban foglalkozott a témával, és aki a katasztrófával kapcsolatban az MTA nevében többször is szakértőként nyilatkozott – áttekintést adott a vörösiszap hasznosítással kapcsolatos korábbi kutatásokról és annak eredményeiről. Eszerint a vörösiszap jelentős fémtartalmának (Fe, Ti, V) hasznosításával kapcsolatban ugyan már évtizedekkel korábban is intenzív K+F

munka folyt, gazdaságos technológiát azonban sehol nem tudtak kifejleszteni. Vannak olyan megoldások, amelyeket helyenként az építőiparban hasznosítanak, kis mennyiségekben egyéb hasznosítási lehetőségekről is vannak információk, a vörösiszap legnagyobb részét azonban tárolókba helyezik, vagy – rosszabb esetben – a tengerbe juttatják.

Kunhalmi Gábor a szlovákiai vörösiszap tárolóról adott érdekes információkat, és ismertette azokat a próbálkozásokat, amelyek – részben nemzetközi együttműködés keretében – a vörösiszap fémtartalmának hasznosítását célozták. Gazdaságos megoldásról ő sem tudott beszámolni.